

Werkblad status en besluitvorming RES 1.0

We zijn op weg naar de RES 1.0. In een aantal regio's wordt de discussie rondom de status van de RES, wettelijke verplichtingen en procedures juist nu aangezwengeld. Doel is grip houden op de ingewikkelde opgave en de gezamenlijke inspanning die nodig is in deze energietransitie. In deze notitie proberen we jou als regio-coördinator te helpen bij het voeren van het gesprek hierover.

Tegelijk realiseren we ons dat als je echt antwoord wilt geven op detailvragen vanuit een regio of gemeente dat bijna altijd maatwerk is. Doordat de insteek van de RES zelf varieert. En omdat iedere provincie en gemeente ander vigerend ruimtelijk beleid, in de vorm van Omgevingsvisies of bestemmingsplannen, heeft waarin de opgave moet worden verankerd. Of omdat het afhangt van de verordeningen of ruimtelijke trajecten van afzonderlijke partijen.

Eind november zullen we tijdens één van de kennissessies hierover met elkaar spreken. Ook tijdens de COP helpen we elkaar met de voorbeelden van anderen.

De RES

RES'en zijn regionale samenwerkingsverbanden tussen provincie, gemeenten en waterschappen.

De RES is niet juridisch bindend voor derden. De RES zelf is een politiek-bestuurlijk document. De RES wordt vervolgens verankerd in een structuur- of omgevingsvisie. Daarna wordt het geoperationaliseerd in provinciale verordeningen, bestemmings- of omgevingsplannen en toegepast bij het verlenen van vergunningen. Zo wordt stapsgewijs de juridische status verankerd bij operationalisering van het RES via de de instrumenten van de WRO/Omgevingswet.

De RES is een strategische verkenning. Daarin staat hoe invulling gegeven kan worden aan de opgave uit het Klimaatakkoord met betrekking tot zon/wind (inclusief infrastructuur en schakelstations) en bovengemeentelijk aanbod warmte in relatie tot vraag naar warmte (o.a. uit de gebouwde omgeving). Die opgave speelt zich af in een bepaalde regio met meestal meerdere gemeenten met provincie en waterschap(pen). Hierbij wordt rekening gehouden met de leefomgeving, andere opgave, zoals voor woningbouw, netcapaciteit en het politieke en maatschappelijke draagvlak. De verkenning richt zich op 2030 met een doorkijkje naar 2050. De afspraken in het Klimaatakkoord vormen daarvoor de basis.

Omdat de RES een strategische verkenning is op regionale schaal is het geen plan of programma in de zin van de Strategische Milieu Beoordeling-richtlijn (EU richtlijn voor strategische milieubeoordeling voor bepaalde plannen en programma's). De instrumenten van de Omgevingswet zoals omgevingsvisie en omgevingsplan zijn wel een plan of programma in de zin van Strategische Milieu Beoordeling richtlijn.

In het Klimaatakkoord is het belang van participatie bij het tot stand komen van de RES expliciet opgenomen. Zie hiervoor: <https://www.klimaatakkoord.nl/participatie/regionale-energiestrategie>. In de handreiking RES is dit [hier](#) verder toegelicht.

Er is een leerplatform ontwikkeld om regio's te ondersteunen bij het vroegtijdig betrekken van de samenleving in de RES ten aanzien van duurzaam opwekken van energie op land. Dit platform vind je [hier](#). Participatie is een essentieel onderdeel van de transitie naar duurzame energie. Op het platform vind je informatie wie betreft wie bij welke plannen en wanneer. Het helpt RES-regio's, bestuurders, volksvertegenwoordigers, initiatiefnemers en inwoners daarbij.

Welke zoekgebieden opgenomen worden in de RES 1.0 is afhankelijk van het draagvlak, de maatschappelijke kosten, de landschappelijke, ruimtelijke en milieu-effecten. Participatie maakt hier intrinsiek deel van uit. Tijdig informatie verzamelen over effecten op het milieu van de verschillende alternatieven in de RES helpt bij het straks transparant maken van keuzes bij verankering in de instrumenten van de Omgevingswet en daarmee invulling te geven aan het verdrag van Aarhus

Participatie stopt niet bij RES 1.0. Zowel in het kader van omgevingsvisie, omgevingsplan en provinciale en waterschapsverordening hebben inwoners rechten en mogelijkheden t.a.v. participatie. Evenals bij de uitwerking richting concrete locaties en projectinitiatieven in het proces van vergunningverlening.

Het document RES

De RES omvat politiek bestuurlijk keuzes over hoe groot de bijdrage is aan het opwekken van duurzame energie. Maar ook over de manieren waarop daar invulling aan gegeven kan worden.

Deze richtingen kunnen heel algemeen zijn, denk aan een voorkeur voor zon boven wind. Of meer ruimtelijk, zoals de keuze voor het opwekken van duurzame energie langs snelwegen waarbij expliciet gekeken moet worden naar koppeling met andere opgaven in het gebied. Bij het maken van de keuzes wordt afgewogen welke effecten dat heeft op de fysieke leefomgeving, op het elektriciteitsnet en op het draagvlak bij samenleving en volksvertegenwoordigers. Vroegtijdige betrokkenheid van maatschappelijke partijen zoals NMF, energiecoöperaties, bewonersorganisaties, netbeheerders is wenselijk en onderdeel van de totstandkoming van de RES. Via adviesraden en ruimtelijke ateliers en werkgroepen dragen zij bij aan de totstandkoming van de RES.

Om keuzes te kunnen maken is uitwerking nodig van denkrichtingen, zoekgebieden en/of voorkeuren. Stap voor stap worden denkrichtingen en zoekgebieden concreter. De meer concrete locaties worden onderzocht in relatie tot andere opgaven en belangen in het gebied. En voor deze concrete locaties wordt gekeken wat de effecten zijn op milieu en landschap.

Het resultaat van deze afwegingen wordt verankerd in ruimtelijk beleid en instrumenten uit de WRO/Omgevingswet: de eerder genoemde structuur- of omgevingsvisie.

De echte keuze met juridische consequenties wordt pas gemaakt in het bestemmings- of omgevingsplan of eventueel projectbesluit. Tot dat moment gaat het om politiek bestuurlijke besluiten en vaststellen van ruimtelijk beleid. Ruimtelijk beleid dat de alleen de bestuurslaag bindt die het heeft vastgesteld. Dit ruimtelijk beleid vormt veelal de kaders voor verdere verkenningen en mogelijkheden. De consequenties van keuzes zullen steeds duidelijker worden. In dit proces wordt steeds duidelijker waar en vooral ook onder welke voorwaarden (leefomgeving, netcapaciteit, draagvlak) wind/zon wel mogelijk kan zijn. Eén van de voorwaarden om hierbij mee te nemen is het streven naar 50% lokaal eigendom.

Regionaal ten opzichte van lokaal

Veel verkenningen worden bovenlokaal, regionaal en soms ook in overleg met andere regio's uitgevoerd. Voor gemeentegrens overschrijdende zon- en windprojecten en infrastructuur én voor een goede inpassing in de ruimte en op het net, is dit noodzakelijk.

Ook zijn er verkenningen die lokaal worden uitgevoerd tijdens het RES-proces. Bijvoorbeeld in het kader van het maken van een gemeentelijke structuur- of omgevingsvisie of bijvoorbeeld een visie op het buitengebied.

Op basis van de uitkomsten van de verkenning(en) maakt het bevoegd gezag (provincie, gemeente) een politiek-bestuurlijke keuze. Die keuze gaat over hoe, waar en in combinatie met welke andere opgaven duurzame energie op te wekken. In het geval van nieuwe ambities, kan dit een keuze betekenen voor het aanpassen van het vigerend/bestaand ruimtelijk beleid. Hiervoor gelden de gebruikelijke procedures zoals als opgenomen in de WRO/Omgevingswet (dynamische beleidscyclus). Ook hier vindt zoals gezegd participatie plaats.

Besluitvorming RES

Al vanaf de start van de RES'en is de rol van de volksvertegenwoordigers (bij gemeenten, provincies, waterschappen) van cruciaal belang. Met hen is het RES-proces vooraf afgestemd en hebben zij van te voren kaders kunnen meegeven, meestal in de vorm van een startnotitie. In deze startnotitie kan bijvoorbeeld aangegeven zijn dat op basis van de voortellen in de RES1.0 er voorstellen kunnen worden gedaan om het vigerend ruimtelijk aan te passen. Ook hebben zij het laatste woord over hoe keuzes moeten worden verankerd in de instrumenten van de WRO/Omgevingswet en mogelijk aanpassing van bestaand ruimtelijk beleid

Daarom is het belangrijk dat volksvertegenwoordigers optimaal betrokken zijn bij het werken aan de RES 1.0 en niet pas aan het einde voor een voorgesteld besluit worden gesteld. Dit verhoogt de kans op een gezamenlijk onderschreven RES 1.0.

Het is echter niet uit te sluiten dat ondanks een zorgvuldig proces er toch moties of amendementen worden aangenomen rondom de besluitvorming, gelijk aan wat we nu bij de concept-RES'en zagen. De impact daarvan kan niet in het algemeen worden beschreven. Een motie of amendement kan ondersteunend zijn, of gericht op de uitvoering. Soms kan het ook gericht zijn op het uitsluiten van een concreet gebied, maar waarbij de andere ambities en plannen overeind blijven.

Voor het nemen van het uiteindelijk besluit is het voor volksvertegenwoordigers in elk geval van belang dat de afwegingen die gemaakt zijn goed te volgen zijn: tijdens het proces en in de RES 1.0. Denk aan afwegingen op het gebied van inbreng van bewoners, effecten op natuur, milieu en landschap, uitvoerbaarheid, meekoppelkansen en impact op het net. Met deze informatie kunnen zij ook zelf hun besluit beter afwegen.

Tabel onderscheid RES1.0 en ruimtelijke verankering in de WRO/Omgevingswet

	RES 1.0, juli 2021	Verankering in WRO/Omgevingswet
Ambitie	<p>Besluitvorming over ambitie waarbij gekeken is of deze ambitie ruimtelijk inpasbaar is, of er draagvlak voor is en of deze op het energienet kan.</p> <p>Benoemen van concrete zoekrichtingen/ gebieden</p> <p>Voor besluitvorming aangeven wat deze concrete zoekgebieden gaan betekenen voor vigerend beleid</p>	<p>Uitwerking van RES-ambitie in zoekrichtingen/ gebieden in op eigen grondgebied in Omgevingsvisie (provincie, gemeenten). In deze uitwerking moet nagegaan worden welke andere opgaven en belangen er spelen. En of eventueel koppeling mogelijk is met andere opgave</p> <p>Op dit moment is er een onderzoek gestart van NPRES samen met 4 regio's waarbij we onderzoeken of het instrument van programma gebruikt worden voor <i>uitwerking</i> RES. Hierin zouden dan bijvoorbeeld kaders en afspraken kunnen worden vastgelegd m.b.t. ontwikkeling van zon en wind en infrastructuur.</p> <p>Harde randvoorwaarden m.b.t. concrete locaties kunnen worden</p>

		<p>vastgelegd in Provinciale verordeningen en Omgevingsplannen. De omgevingsplannen vormen de basis voor afgeven van Omgevingsvergunningen, zowel voor opwekking als voor infrastructuur.</p> <p>Vergunningverstrekking voor opwekkingseenheden en infra moet om realisatie in 2030 te halen uiterlijk 2025 mogelijk zijn</p>
Milieueffecten/MER	<p>Gezamenlijk kennis opbouwen omtrent milieu en landschapseffecten helpt om zicht te krijgen op ruimtelijke inpasbaarheid van ambitie en draagvlak voor ambitie. Een MER kan en helpt voor de onderbouwing van de belangenafweging, Indien RES heel concreet wordt m.b.t. specifieke locaties dan is MER noodzakelijk. Dit kan niet zonder de bevoegde gezagen voor deze potentiële locaties.</p>	<p>Omgevingsvisie, programma en omgevingsplan zijn aangemerkt als plan/programma voor planMER. Als Omgevingsvisie kaderstellend is voor duurzame energie is een planMER verplicht. Afhankelijk van de concreetheid van Omgevingsplan is een planMER of project MER nodig. Bij projecten gelden de verplichtingen van project MER.</p>
Participatie	<p>Participatie is onderdeel van totstandkoming RES. Regio's zijn zelf verantwoordelijk <u>hoe</u> ze dat vormgeven. Regio's tonen aan welke inspanningen zij hebben geleverd ten aanzien van het informeren van inwoners en ondernemers en wat ze hebben gedaan met betrekking tot het verwerven of vergroten van maatschappelijk draagvlak voor de ambitie</p> <p><u>Tot concept-RES</u> Veelal betrekken van professionele stakeholders en vertegenwoordigers inwoners.</p> <p><u>Naar RES 1.0</u> Streven zo veel mogelijk inwoners te informeren en betrekken en aan te geven wat dit mogelijk betekent t.a.v. huidig beleid.</p> <p>Vindt <u>hier</u> een aantal varianten.</p>	<p>Als vastlegging in instrumenten van de WRO/Omgevingswet steeds concreter wordt moeten inwoners en ondernemers op het eigen grondgebied kunnen participeren. Het bevoegd gezag of een initiatiefnemer moet aantonen (motiveringsplicht) welke inspanningen zijn geleverd ten aanzien van het informeren van inwoners en ondernemers en maatschappelijke organisaties wat ze hebben gedaan met betrekking tot het verwerven of vergroten van maatschappelijk draagvlak voor de ambitie.</p> <p>Ook moeten al deze instrumenten onder de Omgevingswet worden voorbereid met afd. 3.4 Awb waardoor een ieder zienswijzen naar voren kan brengen. Zienswijzen kunnen betrekking hebben op het ontwerp én op het MER</p>

Transparantie	Voor burgers/inwoners moet duidelijk zijn <u>hoe</u> is gekomen tot de voorgestelde ambitie en concrete zoekgebieden of richtingen. En duidelijk zijn dat ambitie uitgewerkt gaat worden naar meer concrete locaties.	Duidelijke onderbouwing van waarom deze gebieden/locaties worden voorgelegd voor besluitvorming en verankering. Het MER bevat o.a. een beschrijving van de bestaande situatie en van deeleffecten op fysieke leefomgeving (landschap, milieu) van de onderzochte alternatieven. Het moet duidelijk zijn hoe tot afweging is gekomen.
----------------------	---	--

Vragen?

Wil je meer weten of doorpraten over je eigen situatie neem dan contact op met Gerrie Fenten van NPRS, g.fenten.npres.nl